

Vart går *Brics*?

22-24 augusti 2023 håller Brics-länderna ett viktigt toppmöte i Johannesburg (i Sydafrika). Till mötet har 69 länder inbjudits.¹

En viktig målsättning för Brics är att bryta västs ekonomiska dominans. Men det finns även motsättningar inom gruppen och toppmötet syftar bl a till att försöka reda ut dessa. De beslut som tas av toppmötet kan få stor betydelse, därför följs mötet med stort intresse av omvärlden.

Brics-ledarna 2019: Xi Jinping, Putin, Bolsonaro, Modi och Ramaphosa.
Foto Alan Santos, Licens CC-by-2.0

Innehåll

<i>Brics</i> framtid hänger på valet av nya medlemmar.....	1
<i>Brics</i> -toppmötet som oroar Väst	2

---

¹ **Brics** är ett organiserat samarbete mellan fem av världens största och mest växande statsekonomier, **B**rasilien, **R**yssland, **I**ndien, **C**hina (engelska: China) och **S**ydafrika. För mer info, se <https://sv.wikipedia.org/wiki/Brics>

Brics framtid hänger på valet av nya medlemmar

av Tim Cohen

Daily Maverick, 13 augusti 2023

Inom ANC finns många som hoppas att *Brics* ska bli den tungt vägande rösten för vad som kan kallas "anti-Väst". Och den uppfattningen har också fått ett antal globala katastrofländer, styrda av envåldshärskare med samma mål, att vilja ansluta sig.

Brics-ländernas toppmöte i Sandton (Sydafrika) senare i augusti får mig att ställa denna ganska enkla fråga: vad skulle vara värsta, eller bästa, tänkbara utgången av det?

Men först, gissar jag, behövs lite bakgrund. Det aktuella toppmötet för *Brics*-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika) inträffar av flera skäl i ett avgörande läge.

Saken är den att det verkar alltmer uppenbart att världens tre stora globala strukturer – G7², G20³ och FN – är mer eller mindre kaputt.

G7-gruppen är kaputt på grund av att den inte längre representerar världens största ekonomier. G7 är förvisso oerhört mäktigt och sammansvetsat. Men Martin Wolf, ekonomisk kommentator i *Financial Times*, påpekar att G7:s andel globalt ekonomiskt (vad gäller köpkraft) minskat från 44 procent till 30 procent mellan 2000 och 2023 och att andelen för alla höginkomstländer under samma period sjunkit från 57 procent till 41 procent. För en del utvecklingsländer är Kina en viktigare ekonomisk partner än G7. Brasilien är ett sådant exempel, skriver Martin Wolf.

Den person som myntade begreppet *Bric* (utan något -s), före chefen för *Goldman Sachs* Jim O'Neill, är ännu mer brutal. I en intervju nyligen med *African Business* sade han: "Hela tanken på att denna grupp av sju 'industriländer', eller 'mer utvecklade länder' kan styra världen är pinsam. För det första därför att deras andel av världens BNP har minskat. Japan har inte uppvisat någon nettoökning av sin BNP på 20 år. Italien har så gott som aldrig någon ökning. Därmed är hela idén om att de skulle utgöra något efterföljansvärt exempel för omvärlden uppåt väggarna."

Och G20 då? Martin Wolfs bedömning är kort och gott att G20 är ett misslyckande på grund av att hela tanken på en global ekonomisk världsordning lyser med sin frånvaro. Han är dyster. "Förhoppningarna om en global ekonomisk världsordning stod i zenit vid G20-ländernas toppmöte i London i april 2009, sen har de dunstat bort", skriver han.

Personligen är jag mer hoppfull beträffande G20-gruppen: den är tillräckligt liten för att ändå stå för någon form av lös sammanhållning, i varje fall i globalt betydelsefulla frågor. Men tillräckligt stor för att stå för konkret stöd i vissa frågor och skapa en känsla av globalt lyft kring dem. Men det går heller inte att argumentera mot Martin Wolf: idag är G20 en väldigt, väldigt annorlunda struktur att hantera.

Den stora fördelen med G20-gruppen är att det inte är FN, som irriterande och deprimerande sitter fast i efterkrigstidens strukturer. FN är en kakofoni av stämmor och fastlåst i de mest löjeväckande strukturer och formaliteter, vilket lett till att organ som FN:s råd för mänskliga rättigheter nu representeras av notoriska vaneförbrytare mot de mänskliga rättigheterna. Att

---

² G7 är en informell grupp som består av 7 av världens största industrialiserade ekonomier: Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Tyskland och USA.

³ G20-gruppen består av 19 länder och EU, som gemensamt står för cirka 90 % av världens ekonomi. Håller årliga möten för att diskutera världsekonomin.

några medlemmar av FN:s säkerhetsråd har vetorätt, något som var helt logiskt efter andra världskriget, är nu fullständigt bisarrt.

Gör andra FN-organ bättre ifrån sig? I många fall är nog så fallet. FN är emellanåt till hjälp för att skapa fred (ofta inte särskilt mycket), men förutom det är organisationen ofta för komplicerad och konfliktskydd för att vara till någon nytta för framstegen internationellt. Det räcker med att påpeka hur fullständigt frånvarande FN varit i kriget mellan Ryssland och Ukraina.

Och i denna relativa återvändsgränd dyker så *Brics* plötsligt upp. Alla ska vara medvetna om att mycket av det som kommer att ske på det kommande toppmötet i Sydafrika kommer att vara symboliskt, och enbart symboliskt. Församlingen är redan problematisk på grund av Rysslands stora roll där, och därmed Rysslands invasion av Ukraina – vilket Sydafrikas president Cyril Ramaphosa fått erfara.

Dessutom finns ett problem till – som har att göra med vilken inriktning gruppen tänker sig. Inom ANC finns många som vill se *Brics* som den tungt vägande rösten i vad som skulle kunna kallas ”anti-Väst”. Och nu vill en rad globala katastrofländer, styrda av envåldshärskare med samma motiv för sin utrikespolitik, ansluta sig. Längst fram i kön står Iran, Kuba, Venezuela och Zimbabwe. En vacker samling.

Om *Brics*-gruppen skulle tillåta dem att gå med skulle det i själva verket vara lika med dödstöten för *Brics* som organisation. Det är redan tillräckligt svårt att förse den med den beteckningen. Som Jim O’Neill trotsigt uttryckte det i den tidigare nämnda intervjun: ”Säg något som Kina och Indien någonsin är överens om.” Och lägg sedan till Belarus, Bangladesh och Saudiarabien – som samtliga formellt ansökt om medlemskap och då kan man bara föreställa sig hur riktigt, riktigt kaotiskt det skulle kunna bli.

Det skulle vara lika med inställningen ”ideologin främst”. Men det kan också bli en annan utgång av toppmötet, vilket skulle fordra att man blickar tillbaka på den grundval som gruppen en gång startade: stora länder som, med tiden, kommer att få stor ekonomisk betydelse, i någon form. Om det utgjorde kriteriet skulle de nya medlemsländerna vara exempelvis Egypten, Etiopien, Indonesien och Nigeria och kanske också Argentina, Bangladesh, Saudiarabien och Iran. Men ingen av dem som nu står först i kön.

Man skulle kunna kalla det inställningen ”logiken främst”. Om det blir utgången av det kommande toppmötet tror jag att *Brics*-gruppen med tiden kan komma att spela en roll. Om inte, då kommer den inte att göra det.

***Brics*-toppmötet som oroar Väst**

av Martine Orange

Ur *Mediapart*, 20 augusti 2023

Sällan har något toppmöte mellan *Brics*-länderna (Brasilien, Ryssland, Kina, Sydafrika) följts med sådan vaksamhet. Påverkade av Kina försöker klubben stärka sitt inflytande och hävda sig gentemot Väst. USA och EU oroar sig för att se en allians uppstå som ifrågasätter den nuvarande världsordningen.

Även om västliga utrikesministerier inte andas en stavelse om det följer man uppmärksamt utvecklingen på *Brics*-ländernas femtonde toppmöte, som ägs rum i Johannesburg den 22-24 augusti. Och man noterar noggrant listan över deltagare.

Utan att öppet tillstå det fruktar Väst att detta toppmöte ska vidga den klyfta som uppstod i samband med omröstningen i FN i mars 2022 om kriget i Ukraina då 40 länder – och inte de minsta – valde att lägga ned sin röst eller rösta mot resolutionen som fördömde den ryska

invasionen. I ett och ett halvt år har alla på ledande nivå i USA och EU försökt få bukt med denna revolt. Man har rullat ut röda mattan bl a för Indiens premiärminister Narendra Modi och Brasiliens president Lula da Silva. Men förgäves.

Ett tecken på toppmötets vikt är att Kinas president Xi Jinping, som alltsedan pandemin minimerat sitt resande utomlands, meddelat att han kommer att delta, inom ramen för ett ”statsbesök” i Johannesburg. Däremot har Vladimir Putin avstått från att personligen närvara, på grund av den internationella arresteringsorder som utfästs mot honom. Men han kommer att delta via videokonferens.

Totalt är 69 länder inbjudna till toppmötet i Sydafrika, bl a samtliga afrikanska stater. Och nästan alla avser att närvara.

En politisk ledare har däremot inte fått någon inbjudan: [Frankrikes president] Emmanuel Macron som inte dragit sig för att försöka tränga sig in. Skedde det i någon form av styrkedemonstration eller på grund av rent oförstånd? Redan den örfil Frankrike som tillfogades i Niger borde hur som helst ha fått honom att förstå att han inte var välkommen.

Det som på toppmötet står på spel diplomatiskt och ekonomiskt, handlar om långt mer än Afrikas utveckling. Även om den afrikanska kontinenten framstår som den nya terrängen för en konfrontation mellan etablerade stormakter och de som är på uppgång, handlar toppmötet helt klart om något annat: att dra upp gränslinjerna för de nya politiska och ekonomiska styrkeförhållanden som uppstått de senaste åren och att ifrågasätta en världsordning som skapats av och för Väst.

Är vi i färd med att skåda bildandet av ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt block, ett läger mot ett annat läger, som under kalla kriget, vilket en del fruktar? Handlar det om en ny form av imperialism, där Kina med *Brics* som täckmantel försöker utvidga sitt inflytande över planeten, som andra misstänker? Är det för Väst bara att inse att det Globala syd, bortom Kina och Indien, har förändrats rejält, att de länder som det består av nu är kapabla att frigöra sig från Väst, som indiska och afrikanska ekonomer brukar framhålla?

Svaret på sådana frågor är långt ifrån givet eftersom det beror av hur huvudaktörerna, i första hand USA och Kina, reagerar. Kommer de att gå in för en aggressiv hållning eller försöka hitta nya lösningar. En sak är säker i nuvarande läge: den världsordning som existerat i nära åttio år är på väg att upplösas medan vi tittar på.

***Brics*-klubben utvidgas**

Sedan lång tid har *Brics* inget gemensamt med den förkortning som Jim O’Neill, ekonom på Goldman Sachs, myntade i början av detta sekel. För Väst utgjorde gruppen då en del av globaliseringen och sågs då mest som något som skulle gynna de multinationella bolagens mål att hitta ställen för tillverkning till låg kostnad.

Sedan dess har läget förändrats. Kina är världens näst största ekonomiska makt och Indien följer tätt i spåren. Länderna i det Globala syd stärker överallt sina positioner: de svarar nu för 40 procent av världens totala BNP. Nu vill man att den ställningen ska bli erkänd och att länderna i Globala syd inte längre kan förpassas till rollen som underleverantörer åt världsökonomi och bara tilldelas obetydliga platser i globala institutioner som Internationella valutafonden.

Brics, med Kina som drivkraft, är beslutet att opponera sig. Nu har man inbjudit ett stort antal länder att ansluta sig. Inte mindre än tjugotvå har redan ställt sig i kö för att få komma med i klubben. Exempelvis Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Algeriet, Indonesien, Egypten och Iran. Saudiarabien väntas bli invalt under toppmötet. Vilket är smärtsamt för USA då

Riyad alltsedan andra världskriget betraktats som USA:s mest pålitliga bundsförvant i Mellanöstern.

Dålig formkurva

Även om detta femtonde toppmöte för *Brics*-länderna framstår som betydelsefullt kommer det sannolikt inte att få samma lyster som en del hoppades på för bara några veckor sedan. Inbromsningen av världsekonomin, åtföljd av en rad gnissel, knackar på dörren även här och har gett en påminnelse om att den ofta omtalade frikopplingen från det ekonomiska systemet i Väst än så länge mest existerar i teorins värld. ”*Brics* håller inte” heter det i en ledarkommentar på nyhetsbyrån *Bloomberg*, där man pekar på det artificiella i denna mellanstatliga allians.

Med undantag för Brasilien, partiellt skonad, kommer de främsta företrädarna på detta toppmöte inte att anlända i allra bästa form, till att börja med Kina. Sedan två veckor hopar sig de dåliga nyheterna i Beijing. Kinas ekonomiska motor har börjat svikta, den ekonomiska aktiviteten sjunker, priserna faller på grund av inre och yttre efterfrågan tappat kraft och vid horisonten tornar mörka finansiella moln upp sig. Krisen i fastighetsbranschen, som det talats om i månader, har fått en ny dimension sedan den nya fastighetsgruppen *Country Garden* inställt betalningarna. Dagligen tillkännager monetära och politiska myndigheter brådskande åtgärder i form av kreditstöd för att hindra det finansiella korthus som byggts upp i över ett decennium från att rasa samman. En räntesänkning är att vänta.

Länge kunde Vladimir Putin brösta sig och försäkra att de västliga sanktionerna mot Ryssland var verkningslösa, men nu har rubelns brutala fall gentemot dollarn helt fått den fasaden att rämna: sedan i juni har den ryska valutan förlorat hälften av sitt värde gentemot dollarn. De monetära myndigheterna samlades den 15 augusti till ett akut möte för att tillkännage en räntehöjning från 8 procent till 12 procent för att bromsa fallet. Även om någon kapitalkontroll inte införts i strikt bemärkelse har order getts till varje industrigrupp rörande inköp utomlands som kräver utländsk valuta och regeringen siktar på stram kontroll av användningen av de utländska tillgångar, som man avskurits från och som man nu lider sådan brist på.

Indiens premiärminister framstår heller inte som särskilt slagkraftig. Det är mer politiska problem än ekonomiska som lagt en skugga över hans ställning. Han anklagas för att bedriva en nationalistisk politik som hotar alla landets minoriteter och all opposition och ställs nu inför allt starkare politiskt motstånd. Den 18 juli bildades en koalition av tjugosex partier i syfte att hitta en gemensam kandidat för att i det kommande valet hindra Modi från att erövra en tredje period vid makten.

Och mellan strömavbrott och galopperande inflation badar Sydafrika, i likhet med ett stort antal länder i Afrika, i svårigheter. Samtliga får betala ett högt pris för den energikris som uppstod sommaren 2021 och som sedan förvärrats av kriget i Ukraina, plus att priset på de viktigaste livsmedelsprodukterna (vete, ris, kaffe, socker) rusat i höjden. Den snabbt stigande dollarkursen, en konsekvens av de räntehöjningar den amerikanska centralbanken *Fed* beslutat om, slår till med full kraft: de flesta länderna tvingas använda huvuddelen av sina löpande tillgångar för att betala av på skuldbördan.

För de 91 fattigaste länderna i världen utgör i år avbetalningen på skulderna i genomsnitt drygt 16 procent av budgetintäkterna, den högsta nivån någonsin under de senaste tjugofem åren enligt en studie av NGO:n *Debt Justice*. Budgetmässig och finansiell strypning hotar många länder. Drygt femtio utvecklingsländer bedöms vara på randen till att inom kort tvingas inställa betalningarna.

Samtidigt drar västligt kapital sin kos, de geopolitiska spänningarna gör att investerarna hellre placerar sina tillgångar i amerikanska statsobligationer än i sårbara länder som när som helst kan rasa ned i sociala och politiska kriser.

Sådana frågor riskerar att dominera debatten på *Brics* toppmöte. Många länder har tröttnat på att få ta de ekonomiska konsekvenserna av beslut som fattas på annat håll, inte minst av *Fed*, och som de inte har minsta inflytande över. Vilket USA och Väst inte bekymrar sig det minsta om.

Dessutom har de sanktioner utan motstycke som USA och EU vidtagit mot Ryssland sänt en iskall våg över många utvecklingsländer. Att dollarn används som vapen i kriget – tvärtemot alla internationella regler – har fått många att anse att det är på tiden att lämna beroendet av den amerikanska valutan. Man har inte längre lust att lyda order. USA:s finansminister Janet Yellen inser också detta: ”De finansiella sanktioner som är knutna till dollarnas ställning kan på sikt undergräva den amerikanska valutans hegemoni.”

Hot mot dollarnas hegemoni

Sedan juli har Sydafrika, värdland för toppmötet, dämpat förhoppningarna hos dem som tänkt sig att mötet skulle ta initiativ till en ny valuta, eller i varje fall ett nytt betalningssystem i konkurrens med dollarn. Frågan, har Pretoria varskott om, kommer inte att stå på dagordningen.

Detta hindrar inte en del från att föreställa sig planer på att hävda utvecklingsländernas oberoende och skaffa skydd mot eventuella sanktioner. I kulisserna agerar Kina och Ryssland för att lansera tankar på en ny valuta endera baserad på guld och/eller kurserna på de viktigaste råvarorna.

Talet om en ny valuta, jämförbar med dollarn och euron, med ett centralt betalningssystem och valutareserver är rena fantasier, replikerar en del ekonomer. Förutom tekniska problem är motsättningarna alltför stora mellan länderna, säger man. Går det att tänka sig att Kina och Indien, med gränskonflikter och rörande inflytandet i en del länder, skulle gå med på att dela på samma valuta? Och även om både Sydafrika och Brasilien pläderar för att frigöra sig från USA:s inflytande betyder det inte att man har lust att bränna alla broar och bli av med de förmåner man har beträffande tillgången till amerikanska och europeiska marknader.

Om tanken på ett monetärt system i konkurrens med dollarn på detta stadium förefaller illusorisk hindrar det inte att det kan bli tal om andra betalningssystem än via dollarn.

Det har inte undgått USA och EU att sanktionerna mot Ryssland lett till ett helt nytt nätverk av andra betalformer och nya handels- och transportvägar vuxit fram under deras radar. Det har gett länderna i det Globala syd möjlighet att handla på egen hand. I början av 1980-talet var detta helt embryonalt men därefter har det utvecklats allt eftersom en del länder, framför allt Kina och Indien, utvecklats och industrialiserats. Dagligen köper de och säljer råvaror, livsmedel, industriprodukter och tjänster under former som konkurrerar med västligt utbud: de multinationella företagens strategi att leta efter tillverkningsmöjligheter till låga kostnader har gett dessa länder möjlighet att skaffa sig *know how* och mer avancerad teknik.

Numera är det betydligt enklare för ett råvaruproducerande land att få betalning i yuan eller rupier och hoppa över rutan dollar. Förra veckan bröt exempelvis Förenade Arabemiraten med ett tabu: man godtog att Indien betalar sina oljeinköp i rupier. Och tidigare har Saudiarabien förhandlat med Kina om att betala oljeleveranser i yuan.

Den sortens affärer kommer med säkerhet att öka de kommande åren och leda till ett betydligt mer diversifierat, stundtals också mer kaotiskt, internationellt finanssystem än hittills.

Att Washington nu så intensivt följer diskussionerna på *Brics*-ländernas toppmöte beror det på att man vet att där grov fröet till slutet på dollarns hegemoni som enda internationell reservvaluta. Att angripa dollarns ställning är att angripa den internationella ordning som rått. Och också att föra ner USA på samma nivå som andra nationer.

I decennier har USA obekymrat gett prov på total budgetmässig och finansiell ansvarslöshet, struntat i kronisk obalans i den egna ekonomin, underskott inom handel och betalningsbalans, inhemskt sparande: man har vetat att omvärlden skulle fortsätta att finansiera dem och förse dem med det kapital man hade behov av. "Det är vår valuta och ert problem" brukade amerikanska politiker svara dem som klagade på amerikansk ansvarslöshet. Om dollarn förlorar sin hegemoniska status kommer dollarn också att bli ett problem för USA. Och det är också det som står på spel vid toppmötet i Sydafrika.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Sydafrika i valet och kvalet](#) (artikelsamling, juni 2023)

Dale T McKinley: [Internationalism och kriget i Ukraina – hyckleriet i delar av vänstern](#) (juli 2023)